A VÁSÁRHELYI TERV TURISZTIKAI LEHETŐSÉGEI

DÁVID LÓRÁNT dr.

ÖSSZEFOGLALÁS

A Magyar Köztársaság Kormánya 2003-ban határozatot hozott a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztéséről (VTT), a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelésére vonatkozó koncepcióról. Ennek keretében pályázatot hirdetett a „Tisza folyó hullámtere és a kapcsolódó települések turisztikai koncepciója, stratégiai programja és operatív programja" elkészítésére, amelyet a Károly Róbert Főiskola (volt SZIE GMFK) Északi Régió Kutató Fejlesztő Központ koordinált.

Az elkészített dokumentum jövőképe az alábbi: A helyi erőforrásokra épülő, de azokat túlzott mértékben ki nem zsákmányoló, mind a hazai, mind a külföldi turisták igényeit kielégítő, diverzifikált idegenforgalom megteremtése, amely a kiemelten figyelembe vett természeti értékek mellett a társadalmi-gazdasági-kulturális értékekre is alapoz olyan módon, hogy az a helyi lakosság számára az életkörülményekben javulást hoz és új munkahelyeket teremt.

BEVEZETÉS

2003-ban a Magyar Köztársaság Kormánya határozatot hozott a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztéséről (VTT), a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelésére vonatkozó koncepcióról. Ennek keretében pályázatot hirdetett a „Tisza folyó hullámtere és a kapcsolódó települések (Kisköre-D-i országhatár) turisztikai koncepciója, stratégiai programja és operatív programja" elkészítésére, amit a Károly Róbert Főiskola, régebbi nevén SZIE GMFK Északi Régió Kutató Fejlesztő Központ koordinált. A szerzői kollektíva Dr. Dávid Lóránt alkotó-szerkesztő, Dr. Wachtler István, Dr. Martínez José Luis, Dr. Michalkó Gábor, Győrffy Anna, Németh Andrea, Bujdosó Zoltán, Patkós Csaba, Radics Zsolt, Tomor Tamás, Sereg Istvánné.

Magyarország turizmusára már hosszú ideje a nemzetközi turistaérkezések magas száma és az ehhez képest alacsony turisztikai bevételek a jellemzőek. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a világ összes turistaérkezéseiből 3-4%-kal, ugyanakkor a nemzetközi turisztikai bevételekből alig 0,5 %-kal (a nem regisztrált bevételekkel együtt is csak 1 %-kal) részesül Magyarország.

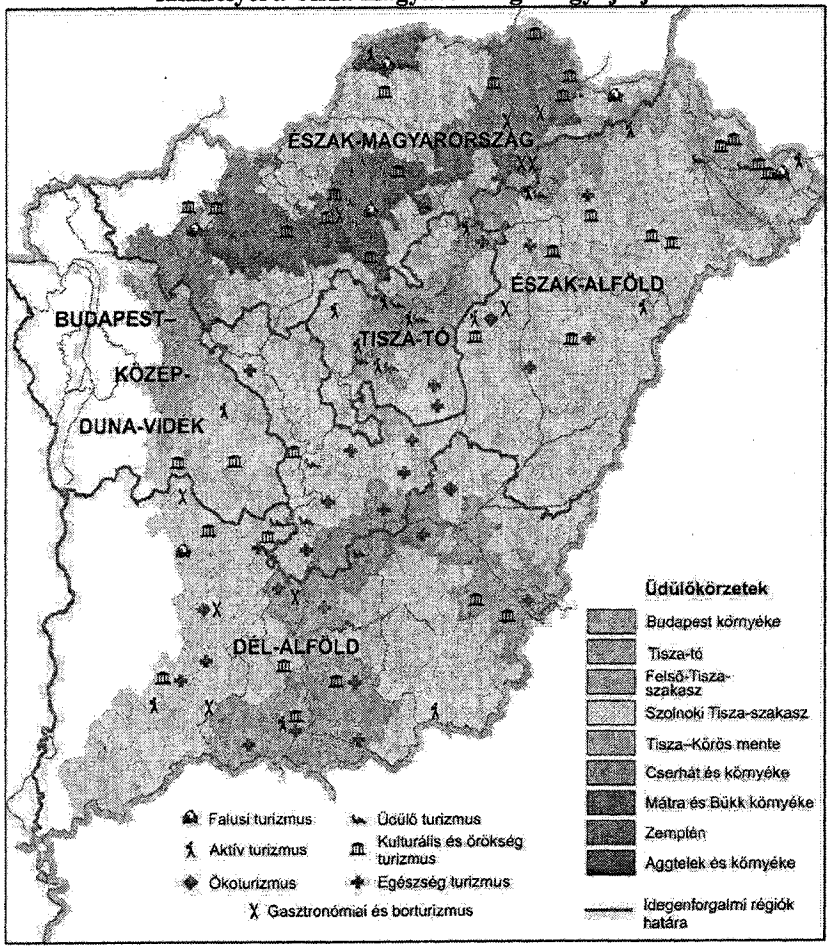
A Tisza folyó mentén egymással párhuzamosan léteznek vonzó természeti, kulturális, tradicionális, termál- és gyógyturizmus számára kedvező feltételek. A természeti viszonyokon kívül a Tisza mente kulturális és művi adottságai, bemutatói, rendezvényei vonzó hatást gyakorolnak a hazai és a határon túli magyarokra, valamint a külföldi turistákra is. A Tisza egyes területein a turizmusnak már ma is nagy a jelentősége, melynek erősödése várható.

A KERESLET HELYZETE

A Tisza mentén fekvő településeken az utóbbi évtizedben a turizmus terjedése figyelhető meg a közelmúltig, és egyre több település kapcsolódik be az idegenforgalomba. Megfigyelhető az is, hogy az 1990-es évek elejéhez képest elsősorban a kisebb falvakban bekövetkezett változás járult hozzá a turizmus fejlesztéséhez, amit jó mutat az is, hogy az elmúlt évtized végén az ezer vendégéjszaka alatti, valamint az 1-5 ezer vendégéjszakával rendelkezők kategóriájába esett a települések kétharmada. Korábban ez az arány nem érte el az 50%-ot.

A Tisza menti települések együttesen ma a vendégforgalomból kisebb arányban részesednek, mint a kilencvenes években! A nagyvárosokban is jelentősen visszaesett a vendégforgalom: az ezredfordulón mind a vendégek, mind az eltöltött vendégéjszakák száma csökkent.

Idegenforgalmi régiók, üdülőkörzetek és egyes kiemelt turisztikai termékek színhelyei a Tisza magyarországi vízgyűjtőjén

A KÍNÁLAT HELYZETE A FEJLESZTÉSRE JAVASOLT TURISZTIKAI ÁGAK NÉZŐPONTJÁBÓL

Az ökoturizmus. A hullámterek az ökológiai, természetvédelmi kutatások fontos területei lehetnek. Az ökoturizmus számára a területen található Nemzeti Parkok, természetvédelmi területek kiváló alapot jelentenek.

A víziturizmus. A térség sokrétű „vízi" vonzerővel rendelkezik, melynek bázisa legfőképpen a Tisza. A vizek yacht, nagyhajó és vitorlásforgalomra – az ingadozó és gyakran nagyon alacsony vízszint miatt – közepesen, középméretű lakóhajó és motorcsónak forgalomra, valamint emberi erővel hajtott vízijármű forgalomra kiválóan alkalmasak. A térségen belül a folyó Kiskörétől Szolnokig jelenleg is jelentős vízitúra folyosó. A Tisza Szegedig a Nemzetközi Tisza Túra színhelye, amely több napos vagy akár hetes tartózkodásra is lehetőséget nyújt.

A horgászturizmus. Az Alföld az ország vizekben leggazdagabb területe. A folyóvizek, a természetes és mesterséges tavak bőséges halállománya vonzza a horgászat kedvelőit. A kanyargó folyók, a Tisza, a Szamos, a Kraszna, a Csaronda, a Szenke, a Túr, a Sajó, a Zagyva, a Berettyó, a Körös, a Tápió, a Hortobágy, a holtágak és öntözőcsatornák, az ártéri erdők, a csöndes, meghitt folyóparti zugok kellemes horgászhelyeket kínálnak. Nagyszerű horgásztavak fogadják a szenvedélyes horgászokat. A vizek halállományáról a horgászegyesületek gondoskodnak. A Tisza-mente Kiskörétől délre eső horgászvizei különösen gazdagok az alábbi halfajokban: ponty, csuka, amur, harcsa, angolna, süllő, keszeg, de fogható itt kecsege, márna, balin, paduc és domolykó is. A horgászat szempontjából hasznosítható vízterületek természetesen a Tisza, a különböző Holt-Tisza ágak, kiemelve az Alcsi-szigeti Holt-Tisza, illetve a Zagyva-torkolat, a Körös-torok.

A Tisza legendás halbőségéről egy régi írás is tanúskodik: "...elég volt egy kosarat a vízbe meríteni és szemben biztosan számíthatott fogásra...". Ebben a csodálatos vízi világban a horgászok bármelyik évszakban hódolhatnak szenvedélyüknek. A Tiszában mintegy 54 halfaj él. Azok a turisták is, akik nem kívánnak horgászni, gyorsan elfelejthetik a hétköznapok gondjait a szelíden hömpölygő Tisza mentén.

A vadászturizmus. A vadászat a magyar ember ősi foglalkozása, amelyből az idők során hobbi, szenvedély vált. E sport hódolói remek lehetőséget találnak az Alföldön, amely hazánk egyik leggazdagabb vadászterülete. Az erdők mélyén az apró vadak mellett őzek, vaddisznók is élnek, az ártéri erdőkben, mezőkön gyakran látni felröppenő fácánokat, menekülő mezei nyulat. Megtalálható továbbá a dámvad, a szarvas, a vadkacsa, a szalonka. Jellemző a fácán- és nyúlhajtás, a keresővadászat, az apróvadlesvadászat, a gépkocsival és fogattal történő vadászat, igény szerint az íj- és a sólyomvadászat.

Az árterek erdői lehetőséget kínálnak látcsöves, fényképezőgépes cserkészésre is. Nemcsak a természetfotósoknak, az állat- és madárvilág tanulmányozóinak tartogatnak élményeket erdeink, hanem azoknak is, akik trófeákra vadásznak. Abban, hogy e hobbi valóban remek időtöltés legyen, hogy az erdők mélyéről elégedetten térjen vissza a vendég, segítenek a vadászatszervező irodák és a vadásztársaságok.

A lovasturizmus. A magyarok történelmétől elválaszthatatlan a ló, a lovaglás. A lovas-hagyományok ma is élnek, és mi magunk is lóhátra ülhetünk, hogy akár őseink, bebarangoljuk a vidéket. Lóháton vagy kocsival romantikus, vadregényes tájakat járhatunk be, dús lom-

bú, árnyas erdőket, szelíd folyópartokat, vagy a végtelen magyar pusztát. Felkereshetünk főúri kastélyokat és parasztttanyákat, ahol évszázadok hagyományai köszönnek ránk. A lovassport szerelmesei számára legvonzóbb a tereplovaglás, s a világon ma már kevés hely létezik, ahol olyan szabadon hódolhatunk neki, mint a magyar tájakon és az Alföldön. A sport híveinek az is kedvez, hogy a magyar lótenyésztés újra virágkorát éli.

Magyarországon főként a Hortobágy és a Kiskunság (Bugac) rendelkezik nagy hagyományokkal a lovasturizmusban, de a Tisza mellett is egyre inkább fejlődésnek indul ez az ágazat, hiszen a csikósok kurjantása, az ostorok pattogtatása, a mének robajló vágtája minden látogatót elbűvöl. A lovastanyákon a gazdák látványos lovasbemutatókkal, őshonos állatokkal, fogathajtó bemutatókkal, bográcsban, tűzön főtt, kemencében sült étkekkel, alföldi borokkal és pálinkával várják a vendégeket. A népi építészet legszebb hagyományait híven őrző keretben érthetővé válik az ember és a ló több ezer éves kapcsolatának rejtélye. Az erdők, a rétek, a végtelen puszták lehetőséget nyújtanak többórás kilovaglásokra, a baráti társaságok, csoportok pedig lovaskocsival is felfedezhetik a táj szépségeit. Kikapcsolódást jelent a lovaglás fortélyainak elsajátítása is. A tanulni vágyókat a lovastáborok és az oktatókurzusok várják.

A kerékpáros turizmus. A kerékpározás ma reneszánszát éli. A Tisza folyó ártere különösen alkalmas kerékpározásra. Amellett hogy sok helyen már kiépültek a kerékpárutak, a folyók töltései természetes terepet kínálnak. Ezenkívül a környék közútjai viszonylag kis forgalmúak és minőségük is kielégítő. Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy kerékpározni nemcsak szép élmény, hanem egészséges is.

A legnagyobb probléma a kerékpáros turizmus szempontjából, hogy kevés a kiépített kerékpárút a környéken (és országosan is). El kell érni, hogy a kerékpáros turizmus résztvevői határtól-határig tudjanak közlekedni. Ennek megoldására több fejlesztési terv is született, melyek közül kiemelkedik az EuroVelo 11 sz. Tisza menti kerékpárútja és az Országos Kerékpárútfejlesztési Hálózat Fejlesztési Iránytervei, melyek tartalmaznak a területre vonatkozó intézkedéseket.

A kulturális turizmus. A Tisza völgye különösen gazdag történelmi emlékekben, hagyományokban, melyek rendkívül fontos turisztikai vonzerőt jelentenek.

A térség fontos ipartörténeti emlékei sokszor a folyószabályozáshoz kötődnek, hiszen ez volt a legnagyobb beavatkozás a természetes tájképbe.

A Tisza vidéke bővelkedik egyházi műemlékekben, némelyik templom középkori alapokkal rendelkezik, erre a későbbi korok során más stílusban ráépítkeztek. Szerte a Tisza völgyében található megtekintésre érdemes köztéri szobor, emléktábla. Természetesen a nagyobb városok minden időben többet tudtak áldozni ilyen műalkotások elkészíttetésére. Kiemelendő és országosan is jelentős történelmi település Ópusztaszer, amely a honfoglalás egyik legfontosabb hazai emlékhelye. A jelenlegi emlékpark gondolata 1970-ben született *Erdei Ferenc* hathatós közreműködésével. Ettől kezdve folyamatosak a feltárások a monostor romjainál, 1974-ben döntöttek *Feszty Árpád* panorámaképének, a „Magyarok bejövetelének" restaurálásáról és itteni felállításáról, 1978-ban megkezdődött a szabadtéri néprajzi múzeum kialakítása.

Az 1982 óta Nemzeti Történeti Emlékpark néven működő múzeum és kirándulóhely ma – Magyarország leglátogatottabb kiállítóhelyeinek egyikeként – mintegy félszáz látnivalóval várja a látogatókat. Egyes települések a szerkezetükkel is különleges jelenséget mutatnak, utcáikban megőrződött a korabeli falu vagy városkép, struktúra. A térségben

lévő múzeumok közül a kisebb településeken leginkább helytörténeti gyűjteményeket találunk, míg a nagyobb városokban komplex, nagyobb spektrumot bemutató kiállítóhelyek vannak.

A gasztronómiai turizmus. A Tisza völgye Magyarország egyik nagyon fontos mezőgazdasági körzete, s mint ilyen rendelkezik unikális élelmiszernövényekkel, élelmiszerekkel és italokkal is. Az ételek egy része a széles közvélemény számára is ismert, azonban számos speciális variációjuk él a térségben is, melyek különlegessé teszik az itteni konyhát.

A falusi turizmus. A nagyvárosi emberek igénye a falusi életforma megismerésére, újra élésére, gyökereik felkutatására napjaink kézzel fogható és jól körvonalazható turisztikai termékét a falusi turizmust hívja életre, illetve működteti, mint a vidékfejlesztés fontos elemét.

Az igény a falvak lakossága részéről is kitapintható, amely a helyben maradásra, a faluban végezhető megélhetésre, az egyéni gyarapodásra, az egészséges lokálpatriotizmusra, a helyi hagyományok ápolására, a falu szépítésére és megtartó erejének erősítésére irányul.

A turisztikai kereslet és a turisztikai kínálat részéről egyaránt meglévő igény erősen hat a Tiszamente falusi turizmusának átfogó fejlesztésére.

Az egészségturizmus. Az "egészségturizmus" fogalma hazánkban még kevésbé elterjedt, ugyanakkor világviszonylatban az ágazat egyik legjelentősebb területe. A turizmusnak azt a területét értjük alatta, ahol az utazás motivációja az egészség megóvása vagy visszaszerzése.

Az iránta megnyilvánuló érdeklődés a turizmus nemzetközi piacán nem újkeletű, hiszen egyfelől a természetgyógyászat eredményeinek újraélesztésével különleges terápiák állnak rendelkezésre, másfelől a wellness mozgalom – mint egészséget megőrző, a teljes életstílust átfogó terápia – iránt nagy az érdeklődés.

Az egészségturizmus szerepe a jövőben várhatóan tovább fokozódik, hiszen a növekedő civilizációs ártalmak és azok kísérőbetegségei miatt az emberek természetes gyógymódok iránti fogékonysága nő, a megelőzés a gondolkodás középpontjába kerül. A kialakuló új értékrend a magyar társadalmat is elérte. A wellness utak értékesítése a turizmus egyik legdinamikusabban fejlődő ágazatává vált.

Az új értékrend éllovasai a fiatal középosztálybeliek, akik elsősorban a fitness- és wellness turizmus vendégkörét alkotják. Céljuk a megelőzés, az egészséges életmód iránti igény. A fiatal, kisgyermekes családok az élményfürdőket keresik.

A rendezvény- és konferenciaturizmus. A rendezvény- és konferenciaturizmus tőkeigényes beruházásokat igénylő ágazat. A nemzetközi konferenciák kétötöde a speciálisan erre a célra kiépített kongresszusi központok szolgáltatásait keresi. A nemzetközi tapasztalatok szerint a rendezvény- és konferenciaturizmusba egy-egy ország csak hosszabb felkészülési periódus és viszonylag jelentős beruházások után képes sikeresen bekapcsolódni.

A rendezvény- és konferenciaturizmus – a turizmus hagyományos ágaival szemben – számos előnnyel rendelkezik, ezek közül a legmeghatározóbbak, hogy:

- a rendezvények többsége időben a turisztikai szezonon kívül esik, tehát biztosítja a szálláshelyek folyamatos töltését, a kapcsolódó turisztikai programok eladhatóságát,
- a rendezvényen résztvevők átlagos költése a hazai, valamint a nemzetközi tapasztalatok és számítások szerint az átlagos turista költésének legalább háromszorosa.

A turizmust befolyásoló tényezők a Tisza mentén Kiskörétől a déli országhatárig

A közlekedés és megközelíthetőség. Ha az elérhetőséget vizsgáljuk meg, megálla-

píthatjuk, hogy a Szolnoktól délre eső területek a Tisza mindkét partján jól megközelíthetők. Egyedüli kivétel az egyik legrosszabb megközelíthetőségű kunszentmártoni, tiszazugi terület, amelynek gyenge mutatóit az elérhetőségében rejlő nehézségek egyik eredményeként értelmezhetjük. A rossznak mondható elérhetőség legtöbb esetben periférikus helyzetet és gyenge gazdasági és infrastrukturális ellátottságot eredményez.

A terület megközelíthetőségét az M5 autópálya biztosítja, ezenkívül több nagyforgalmú, országos jelentőségű főút is szerepet játszik (4-es, 44-es, 47-es és a 442-es, valamint az 5-ös főutak). A térség az M3-as autópályáról is jól megközelíthető. A települések egymás közötti kapcsolatteremtését alacsonyabb rendű közutak biztosítják. A térség vasúthálózattal közepesen ellátott. Szolnok és Szeged központból indulnak ki a fővonalak. Ki kell emelni a Szolnok-Kiskunfélegyháza, Szolnok-Szentes-Makó, Szeged-Hódmezővásárhely, Kunszentmárton-Lakitelek, és a Kiskunfélegyháza-Szentes vonalakat.

A térségben Szolnokon, Hódmezővásárhelyen, Szegeden és Debrecenben működnek repülőterek, melyek polgári és sportrepülésre alkalmasak.

A Vendéglátás. Az elmúlt 4-5 évben a térségben a gasztronómia színvonalának fejlődése jelentős. Ugyanakkor szükség lenne:

- erőteljesebb promócióra;
- a korábbi belföldi vendégekre koncentrálás helyett külföldi-centrikusabb vendéglátásra;
- az éttermek változatosabb kínálatára;
- az étlapokon több tájjellegű ételre;
- korábban megszokott borkínálat helyett a tájjellegű borkultúra terjesztésére;
- a többnyelvű étlapok között a meglévő angol és német nyelvűek mellett lengyel, szlovák, szerb és román nyelvűek készítésére (az idelátogató turisták összetételének megfelelően);
- az egységek berendezésének javítására.

Az egyéb szolgáltatások. Az üzletek, kereskedelmi egységek száma jónak mondható. Az üzemanyagtöltő állomások térbeli elhelyezkedése és színvonala kedvező, és szinte minden nagyobb idegenforgalmat bonyolító településen található folyamatosan nyitvatartó élelmiszerbolt, illetve nyújtott nyitvatartással üzemelő szolgáltató egység is.

A kereskedelmi egységek kínálata nem írható le csupán a turistákat kiszolgáló műszaki létesítményekkel, annak a lakosok nyelvismerete is része. Az országos mutató szerint a lakosság 12%-a beszél valamilyen idegen nyelvet. Ez a térségben mindössze 10%, amely a turizmusfejlesztésnek jelentős akadálya lehet.

A vendégszeretet. A turizmust a térség lakosságának döntő többsége fontos kiegészítő tevékenységnek tartja. A pozitív attitűdöt támasztja alá továbbá az is, hogy a válaszadók a turizmusnak jóval több előnyét, mint hátrányát látják, valamint hogy azok, akik kapcsolatba kerülnek valamilyen formában a turistákkal, elhanyagolható számú kivételtől eltekintve, kapcsolatukat jónak értékelik. A turizmus fejlesztése érdekében legtöbben saját maguk is vállalnának feladatot, a megkérdezettek csaknem fele akár többfélét is. Szükséges, hogy már az általános iskolában helyismereti képzést kapjanak a tanulók, amely kialakítja a meglévő helyi vonzerők tudatosulását és a fogékonyságot a turizmus és a vendégfogadás iránt.

A közbiztonság és a közrend. A közbiztonságban az országos átlaghoz képest nincs lemaradás, de az európai színvonalhoz mérve igen.

A turisztikai intézményrendszer. A térség turisztikai intézményrendszere sokszínű, önkormányzati szövetségeket, különböző kistérségi, illetve megyei

szerveződéseket és régiószintű turisztikai feladatok betöltésével megbízott szereplőket egyaránt tartalmaz.

Az állami turisztikai intézményrendszeren túl az elmúlt években szép számban alakultak különböző kistérségi, illetve más tematikus egyesületek is. Előbbiek egy-egy kisebb terület, néhány önkormányzat összefogása útján jöttek létre az adott térség komplex területfejlesztése érdekében. Utóbbiak célja egy-egy turisztikai termék harmonikus fejlesztése, kialakítása, piacra jutásának segítése, értékesítési rendszerének kialakítása stb. (például falusi turizmus egyesületek, Tiszáért Alapítvány).

Fontos lenne a polgármesterek szintjén működő turisztikai tanács működtetése, amely fórumot teremtene a turisztikai fejlesztések és az ahhoz kapcsolódó – elsősorban az országhatáron túlra irányuló – marketing tevékenység összehangolásának. A turisztikai tanács mellett szükséges egy turisztikai tanácsadó testület, melyben helyet kap minden érdekelt település turisztikai szakmai képviselője, a kamarák és a turisztikai egyesületek delegáltjai.

Az információ ellátás. A kínálat egyik fontos vetülete a potenciális látogatók utazás előtti informálása. A térség megcélzott turisztikai piacait ismerő, és széles kapcsolatrendszerrel rendelkező szakember(ek) megbízásával vagy alkalmazásával lehet ezt a feladatot hatékonyan ellátni. Az informálás fontos formája a vásárokon, kiállításokon való részvétel.

A térségbe érkező turisták információval való kiszolgálásával jelenleg a Tourinform irodák és több non-profit jellegű idegenforgalmi szervezet foglalkozik.

A térség információs helyzetét elemezve kiemelendő továbbá:

- A térség turisztikai kitáblázottsága, a vendégtájékoztató, -irányító rendszerek színvonala jelenleg nem megfelelő.
- Az utóbbi időben egyre több térséget, települést bemutató kiadvány születik, nagy részük 2-3 nyelven.

A kínálat helyzetét elemezve megállapítható, hogy a térség színes vonzerőpalettával rendelkezik, azonban a vonzerők jelentős része csak helyi vagy legfeljebb regionális szintű vonzásra alkalmas. Azok a vonzerők, amelyek nagyobb hatókörrel rendelkeznek (pl. a gyógyhatású vizek) nincsenek megfelelően kiépítve, így hatósugaruk többnyire ezekben az esetekben sem érvényesülhet.

A fejlesztés során a térség – vonzerőinek jellegéből adódóan – alapvetően a jövőben is a belföldi turizmusra kell, hogy építsen, de az utóbbiak esetén a fejlesztéseknek elsősorban a vonzerőn kívüli egyéb kínálati elemek megteremtésére kell irányulnia (például szálláshelyek kialakítása, településkép javítása, szabadidős programok szervezése stb.). Az első csoportnál a vonzerő hatás növelése is szükséges. Ennek módja az összefogás lehet, vagyis olyan – több vonzerőelemet is magában foglaló – közös termékek kialakítása, amelyekért különkülön ugyan nem, de együttesen már érdemes egy adott területre utazni. A turisztikai infrastruktúra és egyéb kínálati elemek fejlesztése természetesen itt is elengedhetetlen. Érdemes a rendezvényturizmus lehetőségeivel foglalkozni, hiszen a konferenciáknak helyszínt adó településeken növekednek a közvetlen és közvetett adóbevételek.

Minden egyes rendezvény új ismereteket és kapcsolatokat jelent a témául szolgáló tudományág, gazdasági, művészeti és kulturális terület számára, hozzájárul annak nemzetközi hírnevéhez és elismertetéséhez. A rendezvény hatása tehát mindig jelentősen túlmutat a turizmus keretein.

A TISZA FOLYÓ HULLÁMTERE ÉS A KAPCSOLÓDÓ TELEPÜLÉSEK (KISKÖRE-D-I ORSZÁGHATÁR) TURISZTIKAI SWOT-ANALÍZISE

Erősségek Kedvező természeti adottságok Éves viszonylatban megfelelő mennyiségű szálláskapacitás Kihasználható gyógyvíz Kereskedelmi szálláshelyek számának növekedése Állandó rendezvények, fesztiválok Épített környezeti értékek Gazdag népi hagyományok Vendégszeretet	**Gyengeségek** Elmaradott infrastruktúra Szolgáltatások alacsony színvonala Gyenge együttműködés a szervezetek között Tőke és forráshiány A környezetkultúra alacsony szintje Nyelvtudás és szakemberhiány A Tisza nincs nemzetközi víziúttá nyilvánítva
Lehetőségek A megközelíthetőség javítása Az idegenforgalmi infrastruktúra javítása Az idegenforgalommal foglalkozó szervezetek működésének összehangolása Tőkevonzás Az idegenforgalmi fejlesztések és a kiépített szálláshely kapacitás decentralizációja Komplex, térségi fejlesztési tervek kidolgozása Imázsformálás, erősebb marketing A modern turisztikai ágak (hivatás-, öko-, kulturális turizmus előtérbe helyezése) Fokozódó érdeklődés a térség iránt	**Veszélyek** A rossz megközelíthetőség elriasztja a vendégkört Kedvezőtlen vélemények a Tisza mentéről A koncentrált fejlesztés miatt „egyoldalúvá" válhat az idegenforgalom Az épített környezet elhanyagolása A Tisza és mellékfolyóinak szennyeződése elriaszthatja az ide látogatókat A minőségi szálláshelyek száma nem emelkedik

A STRATÉGIA ÖSSZEFOGLALÁSA

A stratégia kiindulópontját a Tiszamente idegenforgalmi *jövőképe* jelenti, amely rögzíti a terület és a folyó pozitív jövőbeli állapotának legfontosabb jellemzőit. Ez a következő:

A helyi erőforrásokra épülő, de azokat túlzott mértékben ki nem zsákmányoló, mind a hazai, mind a külföldi turisták igényeit kielégítő, diverzifikált idegenforgalom megteremtése, amely a kiemelten figyelembe vett természeti értékek mellett a társadalmi-gazdasági-kulturális értékekre is alapoz olyan módon, hogy az a helyi lakosság számára az életkörülményekben javulást hoz és új munkahelyeket teremt.

A jövőkép legfontosabb elemei a következőkben foglalhatók össze:

A helyi erőforrások felhasználása. Az idegenforgalom fejlesztése során alapvetően arra kell törekedni, hogy a Tisza mentén található turisztikai erőforrások minél nagyobb mértékben kerüljenek felhasználásra.

A természeti és épített környezet kizsákmányolásának elkerülése. A fejlesztések eredményeként bekövetkező látogatói létszám-emelkedés minden bizonnyal jelentős veszélyt jelent elsősorban a természeti, kisebb mértékben az épített környezetre, így kockáztatva az egyes erőforrások későbbi felhasználását. Ebből kifolyólag alapvető célnak kell tekinteni a turizmus olyan jellegű fejlesztését, amely

képes minimalizálni, illetve egyes esetekben teljesén elkerülni a keletkező károkat.

Mind a hazai, mind a külföldi turisták igényeinek kielégítése. A jövőkép kiemeli, hogy a későbbiekben a hazai és a külföldi vendégek igényeinek kielégítésére fontos odafigyelni.

Több lábon álló idegenforgalom kialakítása. A jövőkép hangsúlyozza, hogy a siker elengedhetetlen feltétele egy diverzifikált, több lábon álló idegenforgalom megteremtése, ahol az egyes ágazatok jelentős mértékben segíteni tudják a többi fejlődését.

A természeti turizmus, azon belül az ökoturizmus kiemelt fejlesztése, olyan fenntartható módon, amely a helyi lakosság számára is hasznos.

A jövőképre és a helyzetfeltárás legfontosabb megállapításaira támaszkodva került meghatározásra a fejlesztés alapcélja: az *idegenforgalom olyan irányú és mértékű fejlesztése a Tisza mentén, amely a kívülről érkező turisták révén elősegíti a terület gazdagodását, valamint a helyi lakosság számára is kikapcsolódási-szórakozási, valamint jövedelemszerzési lehetőséget biztosít.*

A fejlesztés alapcélja tehát kettős: egyrészt törekedni kell arra, hogy az idegenforgalom révén máshol megtermelt jövedelmek kerüljenek felhasználásra a Tisza mentén, mivel ez biztosítja a terület gazdagságának anyagi értelemben vett növekedését. Másrészt ugyanakkor arra is nagy figyelmet kell fordítani, hogy a megyében élők mind lakóhelyükön, mind attól távolabb megfelelő rekreációs lehetőségeket találjanak.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

(1) Baukó, Tamás (szerk.) (1992): Tisza és az önkormányzatok. A Nagyalföld Alapítvány kötetei 1. Békéscsaba, 120 p. – (2) Bokody, József (1999): Kék vizeken: vízitúrázók útikalauza. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 194 p. – (3) Csordás, László (2000): Turisztikai alprogram a Tisza mentén (Összefoglaló). Tisza-vidék kutatásfejlesztési program. 15. részjelentés, Kecskemét, MTA RKK Alföldi Tudományos Intézet, 22 p. – (4) Dávid, Lóránt (szerk.) (2003): Tisza folyó hullámtere és a kapcsolódó települések (Kisköre-D-i országhatár) turisztikai koncepciója, stratégiai programja és operatív programja. Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése, Gyöngyös, 214 p. – (5) Fekete, László – Bokody, József (1998): A hazai víziturizmus helyzete és fejlesztésre vonatkozó javaslatok. Előterjesztés az Országos Idegenforgalmi Bizottság részére, kézirat. – (6) Idegenforgalmi Évkönyv (1990, 2000): Központi Statisztikai Hivatal. – (7) Irtzl, Károlyné (1998): Területi Számjelrendszer. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, CD. – (8) Megyei Statisztikai Évkönyvek. 1990, 2000 KSH. – (9) Michalkó, Gábor (2001): A földrajzi típusalkotás és rangsorolás idegenforgalmi megközelítése. Földrajzi Közlemények, 49. 3-4. 205-218. pp. – (10) Michalkó, Gábor (2003): A Tisza vízgyűjtőjének idegenforgalma. In: A Tisza és vízrendszere, szerk.: Teplán István, I. kötet, MTA Társadalomkutató Központ, Budapest 2003, 133-145. pp. – (11) Nagy, Illés (1996): Tisza menti kerékpártúra-kalauz árvízvédelmi töltésen Szegedtől Tokajig. Aqua Kiadó, Budapest, 286 p. – (12) Pálfy, Katalin (szerk.) (2001): Látnivalók Magyarországon. Well-Press Kiadó, Miskolc, 1023 p. – (13) Süli, Zakar István (2001): Az élő Tisza. História, 2. 15-22. pp.

POSSIBILITIES OF TOURISM DERIVING FROM THE VÁSÁRHELYI PROJECT

By:
Dávid, Lóránt

In 2003 the Government of the Hungarian Republic adopted a decree on the development of the Vásárhelyi Project and on the conception of increasing flood safety in the valley of the Tisza river. In its framework, tenders were invited for compiling the "Tourist conception, strategic programme, and operative programme of the flood plain of the Tisza river and the settlements attached to it (from Kisköre village to the southern frontier)" coordinated by the Research and Development Centre of the Northern Hungarian Region located in the Charles Robert College, the former Saint Stephen University's College Faculty of Farming and Agriculture. The document thus prepared under the above title outlines the following expectations. Diversified tourism has to be created, which shall rest upon local resources but not extremely exhaust them; satisfy the needs of both domestic and foreign tourists; and take not only natural but also social, economic, and cultural values into consideration, in a way of improving the living conditions of local population and creating new workplaces.